

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՅԻ ՆԻՆԱ ՂԱԶԱՐՅԱՆԻ ԵՎ ԱՅԼՈՅ ԴԻՄՈՒՄԻ ՆԻՄԱՆ ՎՐԱՄ ՆՏ
ՔԱՂԱՔԱՅԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 2-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ
ՄԱՍԻ, 159-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ, «ԻՆՔՆԱԿԱՄ ԿԱՌՈՒՅՎԱԾ ՇԵՆՔԵՐԻ, ՇԻՆՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԻՆՔՆԱԿԱՄ ԶՔԱՂԵՅՎԱԾ ՆՈՂԱՄԱՍԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՄԱՍԻՆ» ՆՏ ՕՐԵՆՔԻ 8-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ ԵՎ ՆՏ
ԴԱՏԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ 94-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 2-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ «ԱՎԱՆԴԱՏՈՒ» ԲԱՌԻՑ
ՆԵՏՈ՝ ԱՄԲՈՂՋՈՒԹՅԱՄԲ, ԵՎ 3-ՐԴ ՄԱՍԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ
ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

4 ապրիլի 2008թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դափարանը՝ կազմով.
Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի,
Վ. Նովիաննիսյանի (գեկուցող), Զ. Ղուկասյանի, Ն. Նազարյանի, Ռ. Պապայանի,
Վ. Պողոսյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմողների ներկայացուցիչ Կ. Մեժլումյանի,

գործով որպես պարասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՏ Ազգային ժողովի
պաշտոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՏ Ազգային ժողովի աշխատակազմի օրենսդրության
վերլուծության վարչության պետ Ա. Խաչատրյանի,

համաձայն Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի
1-ին կետի, 101 հոդվածի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ
օրենքի 25, 38 եւ 69 հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացի Նինա
Ղազարյանի եւ այլոց դիմումի հիման վրա՝ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության
օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի, 159-րդ հոդվածի, «Ինքնական կառուցված
շենքերի, շինությունների եւ ինքնական զբաղեցված հողամասերի իրավական
կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի, ՆՏ դատական

օրենսգրքի 94-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ «ավանդաբու» բառից հետո՝ ամբողջությամբ, եւ 3-րդ մասի՝ Նայասպանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացիներ Ն. Ղազարյանի, Խ. Նովհաննիսյանի, Ա. Նարությունյանի եւ Ա. Նովհաննիսյանի՝ 19.11.2007թ. դիմումն է սահմանադրական դատարան:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, դիմողների գրավոր փաստարկները, պատասխանող կողմի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքը, «Ինքնական կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնական զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքը, ՆՏ դատական օրենսգիրքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայասպանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգիրքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1998թ. հունիսի 17-ին, Նայասպանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998թ. օգոստոսի 7-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1999թ. հունվարի 1-ից:

«Ինքնական կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնական զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2002թ. դեկտեմբերի 26-ին, Նայասպանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2003թ. հունվարի 31-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2003թ. փետրվարի 22-ից: Օրենքի 11-րդ հոդվածին համապատասխան այն ուժը կորցրել է 2005թ. փետրվարի 22-ին:

ՆՏ դատական օրենսգիրքը ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել է 2007թ. փետրվարի 21-ին, Նայասպանի Նանրապետության Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 2007թ. ապրիլի 7-ին եւ ուժի մեջ է մտել 2007թ. մայիսի 18-ից:

2. Դիմողները գտնում են, որ ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասը եւ 159-րդ հոդվածը, իրավակիրառական պրակտիկայի կողմից դրանց տրված բովանդակությամբ, «Ինքնական կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնական զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասը, ՆՏ դատական օրենսգրքի 94-րդ հոդվածի 2-րդ մասը՝ «ավանդաբու» բառից հետո՝ ամբողջությամբ,

եւ 3-րդ մասը հակասում են ՆՏ Սահմանադրության 1-ին, 3, 5, 6, 18, 19, 83.5., 91, 97 եւ 98-րդ հոդվածներին:

Մասնավորապես, ըստ դիմողների՝ Երևանի Արաբկիր եւ Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքների առաջին արյանի դափարանի եւ ՆՏ վճարելի դափարանի գնահատմամբ իրենք համապատասխան դափարական վարույթում չեն դիտվել որպես շահագրգիռ անձ, ինչի արդյունքում խախտվել են ՆՏ Սահմանադրության 18 եւ 19-րդ հոդվածներով երաշխավորված իրենց իրավունքները:

Ինչ վերաբերում է «Ինքնակամ կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնակամ զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ապա դիմողները գտնում են, որ այն, իրավակիրառական պրակտիկայի կողմից սրված մեկնաբանությամբ, հակասում է ՆՏ Սահմանադրության 18-րդ հոդվածին՝ այնքանով, որքանով անձը գրկվում է պետական մարմինների առջեւ իրավական պաշտպանության արդյունավետ միջոցի իրավունքն իրականացնելու հնարավորությունից:

Ըստ դիմողների՝ ՆՏ դափարական օրենսգրքի 94-րդ հոդվածի վիճարկվող դրույթները խախտում են դափարակորների անկախության սահմանադրական սկզբունքը:

3. Պարասխանող կողմը նկատի ունենալով, որ «Ինքնակամ կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնակամ զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքն ուժը կորցրել է 2005 թվականին, ուստի հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 47 եւ 60-րդ հոդվածները, միջնորդում է սույն գործի վարույթը՝ «Ինքնակամ կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնակամ զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասի սահմանադրականության մասով՝ կարճել:

Նաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ 2008 թվականի հունվարի 1-ից ՆՏ քաղաքացիական դափարարության օրենսգրքի 159-րդ հոդվածն ուժը կորցրած է ճանաչվել, եւ հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 47 եւ 60-րդ հոդվածները, պարասխանող կողմը միջնորդում է սույն գործի վարույթը՝ ՆՏ քաղաքացիական դափարարության օրենսգրքի 159-րդ հոդվածի սահմանադրականության մասով՝ կարճել: Պարասխանող կողմը նաեւ գտնում է, որ ՆՏ քաղաքացիական դափարարության օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի եւ ՆՏ Սահմանադրության 3-րդ, 18-րդ եւ 19-րդ հոդվածներում ամրագրված դրույթների միջև հակասություն չկա:

Պատասխանող կողմի կարծիքով, ՆՏ դատական օրենսգրքի 94-րդ հոդվածի 2-րդ մասում կետերով ամրագրված սահմանափակումների թույլատրելիության աստիճանը պետք է վերլուծվի 2-րդ մասի սկզբնամասում ձեւակերպված դրույթի եւ թվարկված կետերի ամբողջության համապեքստում, քանզի, իր կարծիքով, սահմանափակումների թույլատրելիության այդպիսի աստիճանը ՆՏ Սահմանադրության հետ հակասության չի հանգեցնում, այլ, ընդհակառակը, ամրագրելով բուն ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու արգելքը՝ միաժամանակ թույլատրելի է համարվում բնականոն գույքային շրջանառությանը մասնակցելը՝ առանց ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքի (օրինակ՝ բաժնեւորման ձեռքբերում): Ընդ որում, այդպիսի մասնակցությունն էլ իր հերթին կրում է սահմանափակ բնույթ՝ այդ թվում ՆՏ դատական օրենսգրքի 94-րդ հոդվածի 3-րդ մասի ուժով:

4. Դիմումում վիճարկվող ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 159-րդ հոդվածն ուժը կորցրել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 28.11.2007թ. ընդունված ՆՏ ՆՕ-277-Ն օրենքով: Բացի դրանից, վիճարկվող 159-րդ հոդվածը զեպտեղված էր ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ գլխում, որը ՆՏ սահմանադրական դատարանն իր 28 նոյեմբերի 2007թ. ՍԴՈ-719 որոշմամբ ՆՏ Սահմանադրությանը համապատասխանող է ճանաչել: «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 60-րդ հոդվածին եւ 32-րդ հոդվածի 3-րդ կետին համապատասխան սահմանադրական դատարանի կողմից գործի վարույթը ենթակա է կարճման, եթե դիմումում առաջադրված հարցի վերաբերյալ առկա է սահմանադրական դատարանի որոշումը:

5. Սահմանադրական դատարանը գործի ուսումնասիրության արդյունքներով գտնում է, որ ՆՏ դատական օրենսգրքի վիճարկվող 94-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ «ավանդատու» բառից հետո՝ ամբողջությամբ, եւ 3-րդ մասի նորմերը ՆՏ ընդհանուր իրավասության դատարանների կողմից դիմողների նկատմամբ չեն կիրառվել:

Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ ՆՏ Սահմանադրության 101-րդ հոդվածի 6-րդ մասի՝ «...իր նկատմամբ կիրառված օրենքի դրույթի...», ինչպես նաեւ «Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 60-րդ հոդվածի 2-րդ մասում պարունակվող «...եւ չի կիրառվել» բառակապակցություններում «կիրառում» հասկացությունը չի վերաբերում դատական ակտերում օրենքի այս կամ այն դրույթի ցանկացած վկայակոչման: Միայն այն պարագայում դա կարող է դիտարկվել որպես օրենքի դրույթի «կիրառում», երբ անձի համար այն առաջացնում է իրավական

հետեւանքներ: Բոլոր այն դեպքերում, երբ վկայակոչումն ունի ծանուցողական բնույթ կամ դրա միջոցով դափարվարության կողմի ուշադրությունն է հրավիրվում իր գործողությունների օրինականության վրա, հարցի սահմանադրականության բարձրացման փեսանկյունից չի կարող դիփարկվել որպես օրենքի դրույթի «կիրառում»:

ՆՏ Սահմանադրության 101-րդ հոդվածի 6-րդ մասին եւ «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 69-րդ հոդվածի 1-ին մասին համապատասխան՝ անհատական դիմում կարող է ներկայացվել ընդհանուր իրավասության եւ մասնագիտացված դափարաններում դափարվարության կողմ հանդիսացած այն ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի կողմից, որի նկատմամբ գործը լուծող վերջնական դատական ակտով կիրառվել է որեւէ օրենքի դրույթ, որն սպառել է դատական պաշտպանության բոլոր միջոցները, եւ որը գտնուի է, որ փվյալ գործով կիրառված օրենքի դրույթը հակասուի է Սահմանադրությանը: «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 60 եւ 32-րդ հոդվածներին համապատասխան՝ գործի քննությունը ենթակա է կարճման, եթե դիմումը չի համապատասխանում նշված պահանջներին:

6. Դիմողների կողմից վիճարկվող՝ «Ինքնական կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնական զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՆՏ օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է. «... քաղաքացիները կամ իրավաբանական անձինք ինքնական կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնական զբաղեցված հողամասերի նկատմամբ իրավունքների ճանաչման նպատակով, ըստ դրանց գտնվելու վայրի, պետք է դիմեն անշարժ գույքի կադաստր վարող պետական մարմնի փարաժբային ստորաբաժանումներ»:

ՆՏ Սահմանադրության 101-րդ հոդվածի 6-րդ կետը եւ «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՏ օրենքի 69-րդ հոդվածի 1-ին մասն անձին իրավունք են փալիս դիմել սահմանադրական դափարան ոչ թե ցանկացած օրենքի, այլ միայն իր նկատմամբ կիրառված օրենքի դրույթի սահմանադրականության հարցով:

Ինչ վերաբերում է վիճարկվող դրույթների սահմանադրականության հարցին՝ իրավակիրառական պրակտիկայում դրանց փրված մեկնաբանությամբ, ապա դիմողներն այս կապակցությամբ ըստ էության բարձրացնում են ոչ թե իրավակիրառական պրակտիկայում սփացած բովանդակությանը համապատասխան նշված դրույթների սահմանադրականությունը որոշելու հարց, այլ այդ դրույթների կիրառման իրավաչափության հարց:

7. Նամաձայն ՏՏ Սահմանադրության 19 հոդվածի՝ անձի դատական պաշտպանության իրավունքի իրացման անհրաժեշտություն ծագում է այն դեպքում, երբ նա խնդիր ունի վերականգնելու իր ենթադրյալ խախտված իրավունքները: Սահմանադրական այս դրույթի հիմքում ընկած է այն տրամաբանությունը, որ յուրաքանչյուր դեպքում անձն իր՝ դատարան դիմելու իրավունքը կարող է իրացնել միայն այն դեպքում, երբ տվյալ գործի առնչությամբ ունի իրավական շահագրգռվածություն: Սահմանադրական այս դրույթին համահունչ՝ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վիճարկվող 2-րդ հոդվածի 1-ին մասը դատարան դիմելու իրավունքը վերապահել է շահագրգիռ անձին, այն է՝ անձին, ում իրավունքները ենթադրաբար խախտվել են:

Սահմանադրական դատարանը միաժամանակ գտնում է, որ «շահագրգիռ անձ» հասկացությունը գնահատման ենթակա հասկացություն է, եւ յուրաքանչյուր կոնկրետ գործով, ելնելով տվյալ գործի կոնկրետ հանգամանքներից, գործը քննող դատարանն է իրավասու գնահատելու այս հասկացությունը եւ պարզելու, թե արդյո՞ք տվյալ անձը գործի ելքում ունի իրավական շահագրգռվածություն:

Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ դիմումում շարադրված փաստարկները, ինչպես նաեւ դատական ակտերի ուսումնասիրությունը վկայում են, որ խնդիրը վերաբերում է ոչ թե վկայակոչվող նորմերի սահմանադրականությանը, այլ դատական կարգով բողոքարկման առարկա դարձած առանձին ենթաօրենսդրական ակտերի (մասնավորապես, Երեւանի քաղաքապետի 2005թ. հոկտեմբերի 14-ի թիվ 2191-Ա որոշման, դրա հիման վրա կնքված առուվաճառքի պայմանագրի) օրինականությանն ու օրենքների ճիշտ կիրառմանը, որոնց գնահատման եւ դրանց առնչությամբ որոշում կայացնելու լիազորություն սահմանադրական դատարանը չունի:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100 հոդվածի 1-ին կետով, 102 հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69 հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց .**

1. ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 159-րդ հոդվածի, ՏՏ դատական օրենսգրքի 94-րդ հոդվածի 2-րդ մասի՝ «ավանդաբու» բառից հետո՝ ամբողջությամբ, եւ 3-րդ մասի, ինչպես նաեւ «Ինքնակամ կառուցված շենքերի, շինությունների եւ ինքնակամ զբաղեցված հողամասերի իրավական կարգավիճակի մասին» ՏՏ օրենքի 8-րդ հոդվածի 1-ին մասով գործի վարույթը կարճել՝ հիմնվելով

«Սահմանադրական դատարանի մասին» ՆՏ օրենքի 32 հոդվածի 3-րդ մասի, 60 հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասերի և 69 հոդվածի 1-ին և 7-րդ մասերի վրա:

2. ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասը համապատասխանում է Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

3. Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 102 հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է և ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՏՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹ-ՅՈՒՆՅԱՆ

4 ապրիլի 2008 թվականի
ՍԴՈ- 747